

Sprawozdanie

Wydziału krajowego o fundacyi hr. Stanisława Skarbka
za lata 1893 i 1894.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 12. lutego 1894 polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, ażeby w porozumieniu z c. k. Radą szkolną krajową, wejrzał niezwłocznie w stan zakładu drohowyskiego a w razie potrzeby spowodował właściwe zmiany i naprawy. Zarazem polecił Wysoki Sejm Wydziałowi krajowemu, ażeby po zasięgnięciu opinii fachowej wziął pod rozwagę potrzebę zmiany statutu organizacyjnego zakładu wychowawczego w Drohowyżu.

Ponieważ sprawozdanie niniejsze obejmuje lata 1893 i 1894, przeto Wydział krajowy z tytułu przysługującego mu prawa kontroli i nadzoru nad fundacją, zdaje naprzód sprawę z czynności za rok 1893 a następnie przechodząc do roku 1894, przedstawi sprawozdanie z wykonania powyższej uchwały Wysokiemu Sejmowi.

W sprawozdaniu o stanie fundacyi za rok 1892 podniósł Wydział krajowy, że komisya delegowana w lipcu r. 1892 na szkonto i lustrację zakładu drohowyskiego wytknęła pewne usterki, spostrzeżone w zakładzie, które Wydział krajowy zakomunikował kuratorowi fundacyi z wezwaniem do ich usunięcia. — Relacją z dnia 18. maja 1893 doniósł kurator Wydziałowi krajowemu, iż usterki te zostały w części usunięte, w części — jak poprawa rachunkowości w zakładzie, wymagają dłuższego czasu, zwłaszcza, że z powodu zmiany osoby rachmistrza, musi tenże wpierw obeznać się dokładnie z całym dotychczasowym systemem rachunkowości i rzeczywistymi wymogami zakładu.

Uchwałami z dnia 7. maja 1892 i 5. czerwca 1893 postanowiła Rada administracyjna fundacyi zaciągnąć z funduszu rezerwowego pożyczkę w sumie 6.800 zł. zwrotną w 20 równych rocznych ratach na pokrycie kosztów budowy nowej wołowni w Roźniatowie; zaś uchwałą z dnia 26. maja 1893 postanowiła Rada administracyjna zaciągnąć z funduszu rezerwowego, zwrotną w 20 rocznych ratach, pożyczkę w sumie 4.000 zł. na wybudowanie przy c. k. zakładzie stadników w Drohowyżu, domu na pomieszczenie czterech podoficerów.

Powyższe uchwały zatwierdził Wydział krajowy a następnie otrzymały one również zatwierdzenie rządowe.

W składzie urzędników fundacyjnych zaszły w ciągu roku następujące zmiany:

Ochmistrza zakładu drohowyskiego Pawła Tyssona przeniósł kurator fundacyi do Lwowa, poruczając mu zarząd gmachu teatralnego i archiwum w administracyi centralnej fundacyi.

Opróżnioną po p. Tyssonie posadę ochmistrza w Drohowyżu powierzyła Rada administracyjna prowizorycznie p. Leonowi Lewickiemu, emerytowanemu nauczycielowi ludowemu, wyznaczając mu roczną płacę w kwocie 400 zł., wikt, mieszkanie i opał w naturze.

Powyższe zmiany personalne przyjął Wydział krajowy zatwierdzając do wiadomości.

W ciągu roku 1894 przedłożone zostały Wydziałowi krajowemu następujące uchwały Rady administracyjnej do zatwierdzenia:

Rada administracyjna fundacyi postanowiła postawić w Żabiu budynek na pomieszczenie sądu powiatowego, a na pokrycie kosztów budowy zaciągnąć pożyczkę w majątku zarodowym w sumie 21.500 zł., która spłaconą być ma w 20 rocznych ratach. Uchwałę tę zatwierdził Wydział krajowy.

Włościaninowi Andruchowi Burakowi i innym sprzedano kilka parcel gruntowych przestrzeni około 33 morgów w Doroszowie, zaś Jurkowi Potcezejce parcelę gruntową w obszarze 1 morga 1.215 sążni kwadr. w Kulikowie. Odnosne kontrakty kupna i sprzedaży zaopatrzył Wydział krajowy klauzulami zatwierdzającymi i przedłożył je Namiestnictwu do zatwierdzenia.

Uchwałą z dnia 25. czerwca 1894 postanowiła Rada administracyjna fundacyi w zasadzie nabyć dobra Rabka z przyległościami za kapitały uzyskane z indemnizacyi propinacyjnej. W tym celu uchwaliła Rada podjęcie 4% obligacyi funduszu propinacyjnego, własność fundacyi stanowiących, a w Dyrekcyi funduszków propinacyjnych deponowanych.

Wydział krajowy zatwierdził powyższą uchwałę, ale tylko o tyle, o ile ona odnosi się do podjęcia z Dyrekcyi fund. prop. niewinkulowanych drukowanych obligacyi propinacyjnych w zamian za takież obligacye pisane, własność fundacyi skarbkowskiej stanowiące. Co do drugiej części uchwały Rady, w której wyrażono, że obligacye te użyte być mają na zakupno dóbr Rabka, Wydział krajowy wstrzymał się z zatwierdzeniem z powodu, że sprawa kupna tych dóbr przez fundacyę Skarbkowską nie została jeszcze przedłożoną do zatwierdzenia władz nadzorczych.

Namiestnictwo, któremu powyższa uchwała Wydziału krajowego do zatwierdzenia przedłożoną została, oświadczyło jednak, że drukowane obligacye fund. prop. o których wydanie za obligacye pisane chodzi, są już na rzecz fundacyi hr. Skarbkowa zastrzeżone, a dewinkulacyę tych obligacyi uważać należy obecnie za przedwczesną, skoro kupno dóbr Rabka nie zostało przez kompetentne władze nadzorcze zatwierdzone.

Rada administracyjna przychylając się do wniesionych próśb przez dzierżawców dóbr fundacyjnych, którzy z powodu klęsk elementarnych w r. 1893 doznanych, nie byli w stanie czynszów opłacać, — uchwaliła przyznać opust w ogólnej sumie 2.800 zł., a nadto rozłożyć im resztę czynszu dzierżawnego z r. 1893 i połowę czynszu z r. 1894 na równe roczne raty, które wraz z prowizyą po 4½% spłacić winni do końca dzierżawy.

Ubytek w dochodach fundacyi, jaki powstać musiał skutkiem wykonania tej uchwały postanowiła Rada pokryć pożyczką z funduszu zakładowego w kwocie 47.300 zł. i w tym celu wyjednać zezwolenie na dewinkulacyę 4½% obligów Banku krajowego w wysokości powyższej sumy. Przed zatwierdzeniem tej uchwały Wydział krajowy zażądał wyjaśnień w jaki sposób powyższa pożyczka z majątku zarodowego zostanie zabezpieczoną.

W odpowiedzi oznajmiła kuratorya fundacyi, że Rada administracyjna postanowiła corocznie przy układaniu budżetu wstawiać do rubryk rozchodów na pierwszym miejscu ratę amortyzacyjną pożyczki, bez względu na to, czy raty amortyzacyjne zaległych czynszów dzierżawnych zostaną przez dzierżawców uiszczone, lub nie. Zarazem oświadczyła Rada administracyjna, że gdyby i ten sposób zabezpieczenia funduszu zarodowego uważał za niedostateczny, to może nadto zarządzić, aby wypłata procentów od winkulowanych papierów własnością fundacyi będących, a przez Bank krajowy przechowywanych następowała tylko za wykazaniem, że za-

padłe raty amortyzacyjne tej pożyczki zostały spłacone. Ponieważ w ten sposób zwrot pożyczki z funduszu zarodowego został dostatecznie zabezpieczony a inny sposób załatwienia tej sprawy był niemożliwy, Wydział krajowy udzielił swego zatwierdzenia powyższej uchwale. Również Namiestnictwo zatwierdziło pomienioną uchwałę Rady administracyjnej.

Najważniejsza sprawa jaka wyłoniła się w ciągu roku 1894 była kwestya uregulowania gospodarki finansowej fundacyi. Przy uchwaleniu budżetu na rok 1894 okazała się potrzeba uchwalenia dodatkowego kredytu na rok 1893 w kwocie 17.021 zł. na nadzwyczajne wydatki, wśród których główne miejsce zajmuje kwota 9.000 zł., preliminowana na wzięcie udziału w wystawie krajowej we Lwowie. Rada administracyjna postanowiła te wydatki nadzwyczajne w łącznej kwocie 17.021 zł. pokryć sprzedażą lub obciążeniem dóbr Kulikowa, należących do funduszu obrotowego fundacyi a Kuratorya odniosła się do Wydziału krajowego z prośbą o zatwierdzenie powyższej uchwały Rady administracyjnej a zarazem o udzielenie dyrektywy, co mają Kuratorya i Rada administracyjna uczynić, ażeby równowagę budżetową w zarządzie fundacyi uzyskać.

Wydział krajowy wstrzymał się z zatwierdzeniem powyższej uchwały, ale postanowił traktować ją łącznie z niedoborami, jakie w gospodarce finansowej fundacyi w ciągu roku 1894 się okazały i jeszcze okazać się mogą, i w ogóle w związku z całą sytuacją finansową fundacyi. Prócz powyższego niedoboru, będzie bowiem miała fundacya do pokrycia niedobory budżetowe wynikające z zaciągnięcia pożyczki z funduszu zarodowego 3.400 zł. na koszt assanacyi gmachu teatralnego; z powodu powiększenia personalu nauczycielskiego szkoły ludowej męskiej w Drohowyżu; wreszcie z powodu znacznieszego wydatku, jaki w niedalekiej przyszłości ponieść wypadnie z pewnością z powodu zamierzonej i nieodzownej reorganizacyi nauki rzemiosł w zakładzie drohowyjskim.

Wydział krajowy oświadczył tedy fundacyi, że rzeczy tej doniosłości nie można traktować dorywczo i że do załatwienia jej należy przystąpić po gruntownej rozprawie, przyczem dokładnie zdać sobie sprawę należy, czyli dotychczasowa gospodarka finansowa fundacyi nie ma uledeć większej na przyszłość reformie. Wydział krajowy zwrócił zarazem uwagę Kuratoryi, że nieustanne walczenie z niedoborami, nie rzuca korzystnego światła na gospodarstwo fundacyi a nie może być nieuniknionem w instytucyi uposażonej tak wyjątkowo bogatemi zasobami. Wydział krajowy oświadczył dalej, że obowiązkiem przede wszystkim Kuratoryi jest zbadać w czem złe tkwi, — Wydział krajowy ma tylko prawo i obowiązek domagać się, aby organa aktem fundacyi do tego powołane, t. j. Kuratorya wspólnie z Radą administracyjną obmyśliły skuteczne środki do wprowadzenia gospodarki finansowej fundacyi na tory prawidłowe i aby uchwały swoje w tym względzie przedłożyły Wydziałowi krajowemu do rozpatrzenia a ewentualnie do zatwierdzenia.

Wydział krajowy wezwał tedy kuratoryę, ażeby sprawę tę bezzwłocznie już przy układaniu preliminarza fundacyi na rok 1895 wzięła wspólnie z Radą administracyjną pod rozwagę i decyzję. Początek w tym względzie polecił Wydział krajowy zrobić od sprawy pokrycia niedoborów, które wszystkie, o ile przy układaniu tego preliminarza będą wiadome lub przewidywane, mają być umieszczone w preliminarzu na rok 1895 w rubryce wydatków, a które w zestawieniu z rubryką dochodów dadzą dopiero prawdziwy obraz obecnego finansowego stanu fundacyi, a w następstwie cyfrą niedoboru. Niedobór ten trzeba będzie następnie pokryć w sposób jak najkorzystniejszy dla fundacyi, a rzeczą Rady administracyjnej i kuratoryi będzie po przeprowadzeniu tej operacyi, gospodarce finansową tak uregulować, aby nigdy niedobory, przynajmniej znaczniesze pojawić się nie mogły.

Równocześnie z kwestyą pokrycia niedoboru, przedstawił kurator fundacyi uchwałę Rady administracyjnej, o zaprowadzenie w zakładzie Drohowyjskim posady inspicjenta chłopców z płacą o rocznych 300 zł. i z wiktem. Kurator zaprotestował przeciw tej uchwale Rady admi-

nistracyjnej, wychodząc z założenia, iż posada taka nie jest potrzebną, a nadto z powodu tego, iż musiałoby to pociągnąć zmianę art. 49. statutu, a Wydział krajowy już pierwotnie zdecydował, aby zmiana statutu organizacyjnego łącznie była traktowaną.

Ze względu, że posada inspicjenta chłopów nie mogła być utworzoną bez poprzedniej zmiany ustanowionego w art. 49. statutu organizacyjnego etatu funkcyjaryuszów zakładu, a utworzenie się posady nie jest tak naglące, ażeby z niem aż do zamierzonej rewizji całego statutu wstrzymać się nie było można, postanowił Wydział krajowy pozostawić sprawę ustanowienia tej nowej posady w zawieszeniu aż do czasu, gdy sprawa zmiany całego statutu dojrzeje do ostatecznej decyzji.

W składzie personalu służbowego fundacyi zaszła w ciągu roku 1894 ta zmiana, iż Rada administracyjna uchwaliła poruczyć prowizorycznie na jeden rok obowiązki ogrodnika w zakładzie Drohowyskim z płacą roczną 600 zł., wolnem pomieszkaniem i opałem Jakubowi Robinsonowi. Powyższą uchwałę zatwierdził Wydział krajowy.

Pismem z dnia 25. sierpnia 1894 przedłożył kurator Radzie administracyjnej fundacyi pełnomocnictwo, którem w razie swej nieobecności ustanowił adwokata krajowego i syndyka fundacyi Dr. Teobalda Semińskiego, na czas nieograniczony swym zastępcą w czynnościach kuratorskich. Powyższe pełnomocnictwo przyjęła Rada administracyjna do wiadomości.

Z innych spraw dotyczących fundacyi podnieść należy, iż Namiestnictwo pismem z dnia 22. lipca 1894 udzieliło Wydziałowi krajowemu sprawozdanie starosty z Żydaczowa, z którego wynikało, że w zakładzie Drohowyskim, istnieją różne wadliwości, które już ze względów zdrowotnych usunięte być powinny.

Mianowicie starosta żydaczowski skonstatował podczas wizytacji, że wychodki mające bezpośrednio połączenie z głównym kurytarzem, roznoszą po całym prawie gmachu nieznośny odór. Prowadzący z gmachu zakładu główny i jedyny kanał kloaczny, mierzący tylko 0.5 metrów szerokości, jest całkiem otwarty, nie płynie korytem wybetonowanym, lub brukowanym i wskutek tego zatruwa powietrze, infekcyonuje przyległe grunta ogrodowe a nawet przecieka od podeszwy łożyska do sąsiadującego z nim stawu w ogrodzie zakładowym, wytwarzając przez to w tym stawie prawdziwy zbiornik miazmatów.

Umieszczenie prebendaryuszów nie odpowiada wymogom nawet skromnych gminnych przytulisk ubogich. Na kurytarzach gmachu zakładu, zbudowaną została apteczka i gabinet szkolny, które to zakamarki zaciemniają kurytarze, tamują swobodną komunikację, a w razie pożaru przedstawiają poważne niebezpieczeństwo dla życia ludzkiego.

Interpelowany przez starostę żydaczowskiego dyrektor zakładu przyznał w zasadzie słuszność poczynionych uwag, oświadczyć miał jednak, że dla braku miejsca i z powodu wielkiej liczby prebendaryuszy nie jest w stanie zaradzić złemu we własnym zakresie działania, ani też przeprowadzić utrzymanie większej czystości dla braku funduszków na usługę dla prebendaryuszów.

Namiestnictwo komunikując Wydziałowi krajowemu raport starosty żydaczowskiego, oświadczyło, że w razie potrzeby wydeleguje lekarza powiatowego do zakładu Drohowyskiego.

Wydział krajowy udzielił w sierpniu 1894 r. odpis raportu starosty żydaczowskiego, Radzie administracyjnej fundacyi z wezwaniem, ażeby bezzwłocznie wydała stosowne zarządzenia i zdała o nich sprawę Wydziałowi krajowemu.

W odpowiedzi na wezwanie powyższe oznajmiła kuratorya fundacyi w listopadzie 1894 r. Wydziałowi krajowemu, że przez zarządzenie podwójnego zamknięcia drzwi wychodkowych usunięciem zostało udzielanie się woni na kurytarze. Kuratorya przyznaje, że już od dłuższego czasu widziała potrzebę zmiany systemu wychodków w zakładzie, brak jednak funduszków był dotychczas powodem, że do wykonania tej zmiany przystąpić nie było można. Ponieważ przeistoczenie wszystkich wychodków od razu, pociągnęłoby za sobą bardzo znaczny

wydatek, przeto zamiarem kuratorji jest corocznie część tej roboty wykonać, o ile na to fundusze pozwolą.

Co do wadliwości w pomieszczeniu starców, zapewnił kurator, że przy sposobności uchwalenia budżetu, Rada administracyjna zastanowi się i uchwali, co przedsięwziąć należy, celem ich usunięcia.

Wydział krajowy otrzymawszy powyższą relację odniósł się pod dniem 14. listopada 1894 r. do kuratorji ponownie z wezwaniem, ażeby sprawy usunięcia wytkniętych wadliwości nie spuszczała z oka i postarała się u Rady administracyjnej, o dostateczny kredyt na konieczne ze względów higienicznych rekonstrukcyje i adaptacye, które w miarę możliwości jeszcze w ciągu bieżącej zimy wykonane być powinny. Zarazem wyraził Wydział krajowy nadzieję, że kuratorja doloży wszelkich starań, aby tego rodzaju ostrzeżenia kompromitujące zakład nie były na przyszłość możliwemi.

W listopadzie 1894 roku otrzymał Wydział krajowy za pośrednictwem Namiestnictwa drugi raport starosty żydaczowskiego, o wadliwościach w wewnętrznym urządzaniu zakładu drohowyskiego.

Raport ten udzielił Wydział krajowy pod dniem 24. grudnia 1894 Kuratorji z wezwaniem o jak najrychlejsze przedsięwzięcie energicznych środków celem uchylenia spostrzeżonych usterek.

Zarazem oznajmił Wydział krajowy Kuratorji, że gdyby to wezwanie w terminie do końca stycznia b. r. nie odniosło skutku, byłby zniewolonym w inny sposób postarać się o uchylenie wytkniętych nieporządków.

Również w gmachu należącym do fundacyi skarbkowskiej we Lwowie a szczególnie w lokalnościach przez teatr zajmowanych, objawia się w sposób nader gorszący zaniedbanie szczególnie pod względem czystości.

Wydział krajowy zarządził zbadanie stanu rzeczy na miejscu przez komisję fachową, a następnie zwołał ankietę, która na podstawie przedstawionego jej materiału, wypowiedziała opinię co do tego, jakie roboty w gmachu skarbkowskim skutecznoby należało w celu asanacyi tego budynku. Opinię ankiety zakomunikował Wydział krajowy Kuratorji, wzywając ją, aby sprawę asanacyi gmachu teatralnego przedstawiła Radzie administracyjnej a następnie w jak najkrótszym czasie roboty konieczne przeprowadziła.

Część robót zaleconych wykonała administracya centralna fundacyi jeszcze z początkiem r. 1894, reszta o ile fundusze na to pozwolą, zostanie później wykonana. Na pokrycie tego wydatku zaciągnęła Rada administracyjna pożyczkę w kwocie 3.400 zł. z majątku zakładowego, która zwróconą być ma w 5 równych ratach rocznych począwszy od r. 1895. Uchwałę o zaciągnięciu pożyczki zatwierdził Wydział krajowy a następnie Namiestnictwo.

W zeszłorocznem swem sprawozdaniu podniósł Wydział krajowy, że Rada administracyjna fundacyi zajęła się opracowaniem nowej instrukcyi dla kuratora i Rady administracyjnej. Projekt nowej instrukcyi został w r. 1894 ukończony i przedłożony pod dniem 1. marca 1894 c. k. Namiestnictwu do zatwierdzenia. W lipcu 1894 zwróciło jednak Namiestnictwo ten projekt z uwagami, domagając się przerobienia go w niektórych kierunkach. Wydział krajowy udzielił pod dniem 3. listopada 1894 uwagi te Radzie administracyjnej fundacyi z wezwaniem do przerobienia projektu według zawartych w piśmie Namiestnictwa wskazówek, przyczem zwrócono uwagę Rady administracyjnej, czyli ze względu na wytkniętą przez Namiestnictwo niezgodność niektórych postanowień instrukcyi z obowiązującym statutem organizacyjnym i aktem fundacyi, nie wypadaloby może, dla uniknięcia kolizyi, wstrzymać się z wydaniem nowej instrukcyi aż do czasu, gdy tak statut organizacyjny jak ewentualnie także akt fundacyi ulegną zamierzonej a tak potrzebnej wobec zmienionych stosunków, rewizyi i zmianie.

Obecnie przystępuje Wydział krajowy do zdania sprawy z zarządzeń, wydanych w celu wykonania uchwał powziętych przez Wysoki Sejm na posiedzeniu dnia 12. lutego 1894.

Od dłuższego czasu odczuwała Rada administracyjna fundacyi potrzebę przeprowadzenia reform w zakładzie Drohowyskim, głównie w kierunku wychowania i nauczania sierót. Pierwszym krokiem w tym kierunku musiało być uchylenie prowizoryum w dyrekcji zakładu, trwającego od ustąpienia dyrektora p. Karola Brzozowskiego. Ponieważ reforma w zakładzie Drohowyskim rozpoczęta być musiała od zadań jego pod względem wychowawczym i naukowym, przeto przy rozpisaniu konkursu na posadę dyrektora, postanowiła Rada administracyjna zamieścić w warunkach, iż pierwszeństwo mieć będą kandydaci, mający kwalifikacyę nauczycielską i pedagogiczne doświadczenie. Zarazem przysłała Rada administracyjna do chwalebного przekonania, że niezbędnem jest uwolnienie przyszłego dyrektora od zajęć administracyjnych, aby mógł poświęcić się głównie zadaniu wychowawczemu w zakładzie. W tym celu postanowiła Rada administracyjna wprowadzić między posadą nowego dyrektora a posadami całego personalu administracyjnego, posadę nowego urzędnika, w osobie rządcy, który podlegać będzie dyrektorowi, a zarazem będzie przełożonym całego personalu administracyjnego. W ten sposób dyrektor nie będzie potrzebował bezpośrednio znosić się z kasyerem, rachmistrzem, magazynierem, ekonomem, lecz będzie miał do czynienia tylko z rządcą, który cały personal administracyjny dozorować i kontrolować będzie.

Na posadę dyrektora zakładu Drohowyskiego mianowała Rada administracyjna prowizorycznie na razie na jeden rok p. Michała Stepka, dotychczasowego profesora niższej szkoły rolniczej w Dublanach. Nominacyę tę zatwierdził Wydział krajowy, a zarazem udzielił p. Stepkowi z zamknięciem płacy jednorocznego urlopu w celu objęcia obowiązków dyrektora zakładu Drohowyskiego. P. Stepek objął z dniem 16. maja 1894 obowiązki dyrektora.

Z powodu wprowadzenia nowej posady rządcy, oraz z powodu ustanowienia już dawniej osobnych posad kasyera i rachmistrza zakładowego, zaszła potrzebna zmiana art. 45. i 46. statutu, w których podany jest zakres działania funkcyjaryuszów zakładu. Art. 46. statutu łączył dotąd funkcyę kasyera i rachmistrza w jednej osobie, co faktycznie już dawno rozdzielone zostało. Równocześnie uchwaliła Rada administracyjna zmianę art. 49. statutu w tym kierunku, iż w projekcie tego artykułu nie miał być szczegółowo wyliczony etat urzędników i sług zakładowych, a natomiast Rada administracyjna miała uchwalić każdorazowo na wniosek kuratora fundacyi etat służbowy i przedłożyć go do zatwierdzenia Wydziałowi krajowemu.

Na zmiany art. 45. i 46. statutu zgodził się tak Wydział krajowy jak i Namiestnictwo. Natomiast co do zmiany art. 49. postanowił Wydział krajowy wstrzymać swą decyzyę i odroczyć ją do czasu, gdy cały statut organizacyjny w myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 12. lutego 1894 r. ulegnie rewizyi i zmianom, jakie ze względu na doświadczenie nabyte i zmienione stosunki okażą się potrzebnymi.

Namiestnictwo oświadczyło zaś, że zmiana art. 49. nie nadaje się w ogóle do potwierdzenia.

Namiestnictwo zwróciło uwagę, iż według projektu mogłaby Rada administracyjna tylko za potwierdzeniem Wydziału krajowego zmieniać dowolnie etat. Ponieważ zaś fundator ustanowił etat urzędników i sług zakładu w akcie fundacyjnym, a zmiana statutu tylko za zezwoleniem i potwierdzeniem rządu krajowego jest dopuszczalną, przeto — zdaniem Namiestnictwa — nie można tego prawa ustanawiania a więc i dowolnej zmiany etatu urzędników i sług przekazać jedynie do zakresu działania Rady administracyjnej fundacyi, za potwierdzeniem Wydziału krajowego, gdyż każda taka zmiana wymaga zatwierdzenia przez Namiestnictwo, a więc etat urzędników i sług musi być tak samo dokładnie, jak to sam fundator uczynił w statucie organizacyjnym poszczególnionym i przez Namiestnictwo potwierdzonym. Nadto uczyniło Namiestnictwo uwagę, iż art. 49. należałoby zmienić w ten sposób, iż wszyscy stale mianowani

urzędnicy zakładu mają prawo do emerytury, która to zmiana nie sprzeciwia się aktowi fundacyjnemu.

Reskryptem z dnia 28. maja 1894 wezwał Wydział krajowy Radę administracyjną fundacyi, ażeby zaraz po wprowadzeniu nowego dyrektora zakładu Drohowyskiego w urzędowanie, zajęła się energicznie sprawą organizacyi szkół istniejących w tym zakładzie, stosując się w tym względzie do wskazówek i uwag, zawartych w sprawozdaniach c. k. inspektorów szkolnych krajowych z lustracyi odbytych w jesieni 1893 r. i w reskryptach Rady szkolnej krajowej, opartych na swych sprawozdaniach, Wydział krajowy wezwał Radę administracyjną, ażeby poleceniom naczelnej krajowej władzy szkolnej starała się w zupełności i jak najrychlej zadośćuczynić. W szczególności polecił Wydział krajowy Radzie administracyjnej, ażeby zdała sprawę, czy i w jaki sposób unormowaną została sprawa fachowego kierownictwa obu szkół ludowych w zakładzie i kursów dopełniających, i czyli uregulowane i nieprzerwane udzielanie nauki religii zostało nadal zapewnionem. Na tę sprawę położył Wydział krajowy szczególny nacisk i wezwał Radę administracyjną, ażeby w razie potrzeby nie wahała się ponieść na ten cel większego niż dotychczas wydatku, byle tylko zapewnić młodzieży uczęszczającej do szkół zakładowych stałą naukę religii i skuteczną opiekę duchowną.

Po wprowadzeniu zaś p. Stepka jako dyrektora zakładu Drohowyskiego w urzędowanie, zalecił Wydział krajowy reskryptem z dnia 28. maja 1894 r. Radzie administracyjnej fundacyi, ażeby reorganizację szkół istniejących w zakładzie Drohowyskim, przeprowadziła w następujących kierunkach:

1. Co do szkół ludowych, przeprowadzić reorganizację w duchu wskazówek zawartych w reskryptach Rady szkolnej krajowej, a potrzebne w tym celu zarządzenia wydać bezzwłocznie, aby szkoły ludowe w zakładzie istniejące, już z początkiem nowego roku szkolnego 1894/5 pod względem swej organizacyi i całego urzędnictwa odpowiadały w zupełności różnorodnym szkołom publicznym.

2. Co do nauki rzemiosł polecił Wydział krajowy Radzie administracyjnej, ażeby sprawę gruntownej reformy tej nauki wzięła pod swą rozagę i projekt reformy opracowany z uwzględnieniem uwag i wskazówek zawartych w sprawozdaniu inspektora Rady szkolnej krajowej p. Frankego, przedłożyła Wydziałowi krajowemu. Zarazem wezwał Wydział krajowy Radę administracyjną, ażeby po załatwieniu najpilniejszej na razie reorganizacyi szkół w zakładzie Drohowyskim istniejących, przystąpił z kolei do rewizyi statutu organizacyjnego i zaprowadzenia w nim zmian, jakie ze względu na doświadczenie nabyte i zmienione stosunki społeczne okazały się potrzebnymi.

Organizacya szkoły ludowej w zakładzie Drohowyskim na podstawie nowych planów naukowych wprowadzoną została istotnie z początkiem roku szkolnego 1894/5. Mianowicie Rada administracyjna uchwaliła przekształcić istniejącą dotąd 4-klasową szkołę ludową męską na 6-klasową z planem naukowym szkół typu miejskiego, wychodząc z założenia, że taki plan naukowy odpowiada najlepiej potrzebie kształcenia chłopców na przyszłych rzemieślników.

W r. szk. 1894/5 wprowadzoną została klasa piąta, zaś w r. szk. 1895/6 zostanie wprowadzoną klasa szósta.

Równocześnie uchwaliła Rada administracyjna rozpiścić konkurs na dwie nowe posady nauczycielskie dla zakładu, z których jedna z kwalifikacją z grupy przyrodniczej, druga z grupy rysunkowo-matematycznej, każda z płacą roczną 600 zł, pomieszkaniem, opałem i prawem do pięcioleci wynoszących 10% rocznej płacy, mają być obsadzone.

Powyższym uchwałą Rady administracyjnej udzielił Wydział krajowy swego zatwierdzenia.

W sprawie zamierzonej reorganizacyi nauki rzemiosł w zakładzie Drohowyskim postanowiła Rada administracyjna sprosić ankietę złożoną z osób fachowych i dopiero po wystu-

chania jej zdania przystąpi do przeprowadzenia wskazanych reform. W skład ankiety wchodzi pp. członkowie Rady administracyjnej fundacyi: Dr. Józef Wereszczyński, Tadeusz Romanowicz, Michał Michalski i Franciszek Zima; jako delegaci krajowej Komisji przemysłowej: ks. Jerzy Czartoryski i August Sołtyński; dalej inspektor krajowej Rady szkolnej Jan Franke, dyrektor państwowej szkoły przemysłowej we Lwowie Zygmunt Gorgolewski; z przemysłowców: majster ślusarski Wojciech Kosiba, majster stolarski Józef Wenzelak i majster blacharski Stanisław Ciuchciński; wreszcie dyrektor zakładu Drohowyskiego Michał Stepek i nauczyciel warsztatów Konstanty Bauer.

Członkowie ankiety zwiedzili zakład Drohowyski, odbyli lustrację wszystkich warsztatów, badali sposób prowadzenia nauki i użycie środków naukowych. Na podstawie zebranych materiałów przystąpili obecnie do szczegółowego omówienia planu reorganizacyjnego, w którym to przedmiocie odbyła ankieta już kilka posiedzeń. Sprawy tej, jakoteż i innych mających na celu poprawę i ulepszenia całego zakładu Drohowyskiego, nie spuści Wydział krajowy z oka i będzie się starał przeprowadzić ją po myśli życzeń, wyrażonych przez Wysoki Sejm w uchwale z dnia 12. lutego 1894 r.

Kończąc niniejsze sprawozdanie, Wydział krajowy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sprawozdania Wydziału krajowego o fundacyi Stanisława hr. Skarbka za lata 1893 i 1894 przyjmuje Sejm do wiadomości.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomerji wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

We Lwowie, dnia 3. stycznia 1895.

Marszałek krajowy:

Eustachy Sanguszko w. r.

Sprawozdawca:

Antoni Chamiec w. r.

Członek Wydziału krajowego.